

STORTINGET

Innst. 64 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:219 S (2017–2018)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen om et femårig nasjonalt biblioteksløft

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I målsettingen i lov om folkebibliotek fremheves det at folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, at de skal drive aktiv formidling, at de skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt, og at de skal legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Videre står det at de skal stille sine tjenester gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Forslagsstillerne påpeker at samlet gjør dette bibliotekene til en grunnstein i demokratiet. Da Enger-utvalget la fram sine konklusjoner i 2013, slo de fast at det var det lokale kulturlivet som trengte et løft, og trakk særlig fram bibliotekene. Siden den gang er det satset spesifikt på å utvikle bibliotekene som debatt- og litteraturhus, men det har samtidig vært en nedgang i antall bibliotekenheter, og den store satsingen på bibliotek i kommunene er uteblitt. Det er derfor et behov for et løft for bibliotekene, der det settes av nok midler til grunnbemanning og drift samtidig som man fortsetter å utvikle bibliotekene i lys av nye regioner og ny teknologi.

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen utforme en nasjonal bibliotekstrategi som ser oppgavefordeling og sam-

handling på tvers av forvaltningsnivåer. Strategien bør tydeliggjøre Nasjonalbibliotekets nasjonale ansvarsområder og foreslå en styrking av det regionale leddet. Den bør også se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør den se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.

2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en øremerket opptrapping av bevilgningene til kommunenes bibliotekdrift over fem år før bevilgningene føres inn i rammeoverføringene til kommunene. Opptrappingen skal sikre at bibliotekene i større grad har økonomiske rammer å tilby det som kreves i folkebibliotekloven, og at de kan ha høy aktivitet og oppdatere seg i møte med befolkningens behov.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om etablering av et felles nasjonalt, digitalt mediebudsjett for kjøp av tilgang til digitale ressurser, som skal gjøres tilgjengelig på landets folkebibliotek, skolebibliotek og forsknings- og høyskolebibliotek.
4. Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til og utarbeide en plan for kompetansehevingstiltak for bibliotekenes ansatte, slik at flere bibliotek enn i dag kan tilby aktiv formidling innen litteratur, musikk og film samt bistå brukerne med kunnskapsinnhenting og søkestrategier i en stadig mer kompleks informasjonsjungel.
5. Stortinget ber regjeringen sikre en videreføring av en nasjonal satsing på etablering av nye biblioteklokaler, samt tilpassing eller utvidelse av eksisterende biblioteklokaler og mobile bibliotektilbud, og fortsette å legge til rette for mer åpne biblioteker

i hele landet. Dette skal bidra til at bibliotekene blir lettere tilgjengelig, med en beliggenhet der innbyggerne ferdes, gjerne i et flerbrukskonsept med andre kulturtilbud.

6. Stortinget ber regjeringen sikre at nærhet til biblioteket ivaretas når kommuner slås sammen.
7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om skolebibliotek, inkludert utredning av en mulig lov om skolebibliotek og med forslag om å pålegge kommunene en plan for skolebibliotek.»

Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Monica Carmen Gåsvatn, Marianne Haukland og lederen Kristin Ørmen Johnsen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy Andre Øvstegård, fra Venstre Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen om et femårig nasjonalt biblioteksløft.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at bibliotekene er en grunnstein i demokratiet. Satsingen på bibliotek er derfor viktig. Den er viktig både som uavhengig møteplass og kunnskapsarena i lokalsamfunnet og for utviklingen og opprettholdelsen av litterær kompetanse i befolkningen.

Komiteen viser til Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018. Regjeringens satsing på bibliotek og strategien som ble lagt frem høsten 2015, har ført til en positiv utvikling innenfor biblioteksektoren de siste tre årene. Strategien har ført til rekordstort besøk og mer enn en tredobling av antallet arrangementer i folkebibliotekene. Biblioteket er en viktig møteplass og kunnskapsarena i lokalsamfunnet, som bidrar til å bygge ned barrierer fordi det er gratis og åpent for alle.

Komiteen viser til at familie- og kulturkomiteen holdt åpen høring 22. oktober 2018 om representantforslaget. Høringsdeltakerne pekte på at de ønsker en fortsatt nasjonal satsing på folkebibliotek. Videre ble det i høringen til statsbudsjettet, jf. Prop. 1 S (2018–2019), også løftet fram at folkebibliotekene ofte er utsatt for kutt lokalt, og at den nasjonale satsingen ikke blir fulgt opp like godt hos dem som eier bibliotekene om det er kommunene eller fylkeskommunene. Dette er en utfordring komiteen mener virker svært uheldig inn på nasjonale satsinger. Særlig uheldig innvirkning får

dette når den nasjonale satsingen er en lovpålagt oppgave i kommunen.

Derfor mener komiteen at vi trenger en fortsatt offensiv bibliotekpolitikk for å videreutvikle folkebibliotekene som relevante og betydningsfulle institusjoner for fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært positive til bibliotekenes utvikling under denne regjeringens langsiktige arbeid med biblioteksektoren gjennom Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018. Strategien ble vedtatt som en konsekvens av Enger-utvalgets rapport i 2013, som slo fast at det lokale kulturlivet trengte et løft. Flertallet vil fremheve at biblioteksektoren har fått et stort løft gjennom strategien, og at det er en positiv utvikling både når det gjelder engasjement og antall besøkende, som det er ønskelig at skal fortsette.

Flertallet ønsker en fortsatt satsing på bibliotekene ved å bygge på de samme grepene som ble tatt i strategien for 2015–2018, samtidig som nye områder løftes fram. I Jeløyplattformen fremhever regjeringen at den vil satse på folke- og skolebibliotekene, blant annet gjennom å styrke arbeidet med digitale plattformer og nye modeller for drift av bibliotek. I den nasjonale bibliotekstrategien 2015–2018 har målet vært å gjøre strategiske prioriteringer for å styrke statens innsats og følge opp lovendringer som trådte i kraft i 2014. Denne lovendringen tydeliggjorde blant annet folkebibliotekenes samfunnsoppdrag som arena for læring og kulturopplevelser. Noen viktige grep var å gi Nasjonalbiblioteket et større ansvar med å bidra til utvikling og styrking av landets folke- og fagbibliotek. Driften av folkebibliotekene er en kommunal oppgave, mens universiteter og høyskoler har de største og viktigste fagbibliotekene. Tiltakene i strategien er nær ved gjennomført, da strategiperioden avsluttes ved årsskiftet.

Flertallet understreker at tilbakemeldingen fra sektoren har vært god. Bibliotekarforbundet uttalte under høringen at strategien «har hatt stor betydning for den nasjonale tjenesteutviklingen på bibliotekområdet med etablering av en rekke nye fellestjenester».

Komiteen kan nevne noen av tiltakene som har fått støtte gjennom Nasjonalbibliotekets prosjektmidler i 2017: Hamar bibliotek har fått 60 000 kroner i støtte til prosjektet «Bildebøker og vanskelige samtaler». Bergen Offentlige Bibliotek har fått 750 000 kroner til prosjektet «Det norske biblioteket», 300 000 kroner i støtte til «Den andre røynda», 350 000 kroner i støtte til «Skitt og kanel: informasjonskampanje». Buskerud fylkesbibliotek har fått 360 000 kroner i støtte til prosjektet «NordPool», 120 000 kroner i støtte til «Konferanse om

språkkafeer», og Sør-Trøndelag fylkesbibliotek har fått 55 000 kroner i støtte til prosjektet «Neste bok ut».

Komiteen er også svært fornøyd med Nasjonalbibliotekets forvaltning av de såkalte arenamidlene, som har blitt nevnt som viktige for at de fysiske forutsetningene for utviklingen av bibliotekene til en arena for arrangementer blir møtt. Dette kan være midler til lokal tilrettelegging av eksisterende lokaler, tekniske løsninger eller støtte til mindre bygningsmessige endringer. Utstyr som PA-anlegg, sceneelementer, trådløse mikrofoner, projektor eller blendingsgardiner. Bibliotekene har også kunnet bruke arenamidlene til prosjekter som styrker profileringen av biblioteket, eller økt kvalitetsinnhold i tjenesten, arrangementer, debatter eller kurs som trekker publikum til biblioteket.

Komiteen ønsker å vise til at Fredrikstad kommune fikk 80 000 kroner i tildeling for 2018, og Moss kommune fikk 40 000 kroner dette året. Horten kommune fikk 120 000 kroner i tildeling for 2017, Notodden fikk 100 000 kroner samme år, mens Skien fikk 200 000 kroner i tildeling. Bibliotekene i Kristiansand kommune mottok 400 000 kroner i arenamidler til prosjekter i 2018, og året før mottok de 900 000 kroner. Alta kommune fikk 105 000 kroner i tildeling i 2017.

Komiteen viser til at statsråden har satt i gang arbeidet med en ny bibliotekstrategi for 2020–2023 som skal bygge på de grepene som ble tatt i strategien for 2015–2018, og samtidig blant annet løfte flere av de temaene som det pekes på i forslaget. Komiteen merker seg at Bibliotekarforbundet i sitt høringssvar fremhever et ønske om en åpen prosess hvor det gis anledning til å gi innspill i forbindelse med departementets arbeid med den nye bibliotekstrategien. Komiteen vil i den sammenheng vise til at tema for strategien vil være statens ansvar og oppgaver for utvikling av folkebiblioteksektoren, der en evaluering av gjeldende strategi vil danne grunnlaget for videre tiltak sammen med innspill fra biblioteksektoren og andre relevante aktører.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker å understreke at regjeringen i forbindelse med Bokåret 2019 bidrar med 30 mill. kroner av spillemidlene for å styrke litteraturformidlingen i bibliotekene og andre institusjoner som fremmer leselyst og leseglede. Flertallet mener en slik satsing vil bygge videre på og utnytte det løft som er gitt bibliotekene i strategiperioden.

Flertallet mener innholdet i Bokåret 2019 er et godt initiativ til å sikre fortsatt høy aktivitet i bibliotekene i påvente av ny Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, ønsker at

det fortsatt skal være en kommunal oppgave å drifte folkebibliotekene. Dette flertallet registrerer at Norsk Bibliotekforening og Bibliotekforbundet uttrykker at midler til daglig drift og anstrengt kommuneøkonomi den største utfordringen for bibliotekene, og at de derfor ønsker at midler til bibliotek skal øremerkes. Dette flertallet mener at øremerking av tilskudd til en kommunal sektor strider mot prinsippet om lokalt selvstyre, der oppgaver og beslutninger skal ligge så nær dem det gjelder som mulig. Sett i sammenheng med regjeringens kommunereform, jf. Prop. 96 S (2016–2017), mener dette flertallet at øremerking av midler til kommunenes bibliotekdrift er et steg i feil retning. Dette flertallet peker på at statsråden ønsker å legge en plan for hvordan staten best kan bidra til en god utvikling av folkebibliotekene og inspirere til kommunenes egen satsing, i den nye bibliotekstrategien.

Komiteen viser til at bibliotekene er i stadig utvikling og tilpasser seg samfunnet og behovet i befolkningen. Det gjenspeiles i svært fornøyde brukere, noe man blant annet ser i årlige brukerundersøkelser. Bibliotekene kan også vise til mange nyskapende tiltak som meråpent bibliotek og etablering av bibliotekene som debatt- og litteraturhus.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer også at bibliotekene er under stadig press, og deler bekymringen til Enger-utvalget om at det fortsatt er store utfordringer med nok midler til drift i mange kommuner. Disse medlemmer mener den store forskjellen mellom bibliotekene i landet gjør at det er nødvendig med et løft for bibliotekene, med en helhetlig, statlig tilnærming for å sikre kompetanse og utvikling og nærhet til bibliotek for alle innbyggere.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utforme en nasjonal bibliotekstrategi som ser oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer. Strategien bør tydeliggjøre Nasjonalbibliotekets nasjonale ansvarsområder og foreslå en styrking av det regionale leddet. Den bør også se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør den se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.»

«Stortinget ber regjeringen sikre videreføring av en nasjonal satsing på etablering av nye biblioteklokaler, samt tilpassing eller utvidelse av eksisterende biblioteklokaler og mobile bibliotektilbud, og fortsette å legge til rette for mer åpne biblioteker i hele landet. Dette skal bidra til at bibliotekene blir lettere tilgjengelig, med

en beliggenhet der innbyggerne ferdes, gjerne i et flerbrukskonsept med andre kulturtilbud.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremhever at det bør øremerkes midler over statsbudsjettet over en femårsperiode, slik at kommunene får mulighet til å sikre et godt bibliotektilbud til alle innbyggere.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en øremerket opptrapping av bevilgningene til kommunenes bibliotekdrift over fem år før bevilgningene føres inn i rammeoverføringene til kommunene. Opptrappingen skal sikre at bibliotekene i større grad har økonomiske rammer å tilby det som kreves i folkebibliotekloven, og at de kan ha høy aktivitet og oppdatere seg i møte med befolkningens behov.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om etablering av et felles nasjonalt, digitalt mediebudsjett for kjøp av tilgang til digitale ressurser, som skal gjøres tilgjengelig på landets folkebibliotek, skolebibliotek og forsknings- og høgskolebibliotek.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at nærhet til biblioteket ivaretas når kommuner slås sammen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til og utarbeide en plan for kompetansehevingstiltak for bibliotekenes ansatte, slik at flere bibliotek enn i dag kan tilby aktiv formidling innen litteratur, musikk og film samt bistå brukerne med kunnskapsinnhenting og søkestrategier i en stadig mer kompleks informasjonsjungle.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om skolebibliotek, inkludert utredning av en mulig lov om skolebibliotek og med forslag om å pålegge kommunene en plan for skolebibliotek.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utforme en nasjonal bibliotekstrategi som ser oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer. Strategien bør tydeliggjøre Nasjonalbibliotekets nasjonale ansvarsområder og foreslå en styrking av det regionale leddet. Den

bør også se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør den se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre videreføring av en nasjonal satsing på etablering av nye biblioteklokaler, samt tilpassing eller utvidelse av eksisterende biblioteklokaler og mobile bibliotektilbud, og fortsette å legge til rette for mer åpne biblioteker i hele landet. Dette skal bidra til at bibliotekene blir lettere tilgjengelig, med en beliggenhet der innbyggerne ferdes, gjerne i et flerbrukskonsept med andre kulturtilbud.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til og utarbeide en plan for kompetansehevingstiltak for bibliotekenes ansatte, slik at flere bibliotek enn i dag kan tilby aktiv formidling innen litteratur, musikk og film samt bistå brukerne med kunnskapsinnhenting og søkestrategier i en stadig mer kompleks informasjonsjungle.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om skolebibliotek, inkludert utredning av en mulig lov om skolebibliotek og med forslag om å pålegge kommunene en plan for skolebibliotek.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en øremerket opptrapping av bevilgningene til kommunenes biblioteksdrift over fem år før bevilgningene føres inn i rammeoverføringene til kommunene. Opptrappingen skal sikre at bibliotekene i større grad har økonomiske rammer å tilby det som kreves i folkebibliotekloven, og at de kan ha høy aktivitet og oppdatere seg i møte med befolkningens behov.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om etablering av et felles nasjonalt, digitalt mediebudsjett for kjøp av tilgang til digitale ressurser, som skal gjøres tilgjengelig på landets folkebibliotek, skolebibliotek og forsknings- og høgskolebibliotek.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sikre at nærhet til biblioteket ivaretas når kommuner slås sammen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:219 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen om et fem-årig nasjonalt biblioteksløft – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 20. november 2018

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Marianne Haukland

ordfører

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Statsråden

Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

18/4505-

01. oktober 2018

Dokument 8:219 S (2017-2018) - representantforslag om femårig nasjonalt bibliotekløft

I brev av 24. august 2018 fra Familie- og kulturkomiteen bes departementet vurdere representantforslaget fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Mona Fagerås og Karin Andersen, vedrørende et femårig nasjonalt bibliotekløft.

I Dokument 8:219 S (2017-2018) fremmes følgende forslag:

- "1. Stortinget ber regjeringen utforme en nasjonal bibliotekstrategi som ser oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer. Strategien bør tydeliggjøre Nasjonalbibliotekets nasjonale ansvarsområder og foreslå en styrking av det regionale leddet. Den bør også se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør den se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.*
- 2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en øremerket opptrapping av bevilgningene til kommunenes bibliotekdrift over fem år før bevilgningene føres inn i rammeoverføringene til kommunene. Opptrappingen skal sikre at bibliotekene i større grad har økonomiske rammer å tilby det som kreves i folkebibliotekloven, og at de kan ha høy aktivitet og oppdatere seg i møte med befolkningens behov.*
- 3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om etablering av et felles nasjonalt, digitalt mediebudsjett for kjøp av tilgang til digitale ressurser, som skal gjøres tilgjengelig på landets folkebibliotek, skolebibliotek og forsknings- og høgskolebibliotek.*
- 4. Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet til og utarbeide en plan for kompetansehevingstiltak for bibliotekenes ansatte, slik at flere bibliotek enn i dag kan tilby aktiv formidling innen litteratur, musikk og film samt bistå brukerne med kunnskapinnhenting og søkestrategier i en stadig mer kompleks informasjonsjungle.*

5. Stortinget ber regjeringen sikre en videreføring av en nasjonal satsing på etablering av nye biblioteklokaler, samt tilpassing eller utvidelse av eksisterende biblioteklokaler og mobile bibliotektilbud, og fortsette å legge til rette for mer åpne biblioteker i hele landet. Dette skal bidra til at bibliotekene blir lettere tilgjengelig, med en beliggenhet der innbyggerne ferdes, gjerne i et flerbrukskonsept med andre kulturtilbud.
6. Stortinget ber regjeringen sikre at nærhet til biblioteket ivaretas når kommuner slås sammen.
7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om skolebibliotek, inkludert utredning av en mulig lov om skolebibliotek og med forslag om å pålegge kommunene en plan for skolebibliotek."

Vurdering

Representantene beskriver bibliotekene som en grunnstein i demokratiet. Dette er jeg helt enig i, da bibliotekene er uavhengige møteplasser og arenaer for kunnskap og kultur. Som møteplass og kunnskapsarena i lokalsamfunnet bidrar folkebiblioteket til å bygge ned barrierer, fordi det er gratis og åpent for alle. Jeg er også enig i at vi trenger en offensiv bibliotekpolitikk for å videreutvikle folkebibliotekene som relevante og betydningsfulle institusjoner for fremtiden. På denne bakgrunn har jeg satt i gang arbeidet med å utarbeide en ny nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020-2023. 2019 skal være et Bokår, der regjeringen bidrar med 30 mill. kroner av spillemidlene for å styrke litteraturformidling i bibliotekene og andre institusjoner som fremmer leselyst og leseglede.

Jeg har følgende kommentarer til representantenes forslag, der vurderingen av forslaget som omfatter skolebibliotek (pkt. 7) er utformet av kunnskapsministeren:

1. Regjeringen satser på bibliotek og har mer enn doblet det statlige tilskuddet til utvikling av folkebibliotekene. Nasjonalbiblioteket forvalter nå 48,5 mill. kroner til prosjekt- og utviklingsmidler hvert år. Høsten 2015 la regjeringen frem Nasjonal bibliotekstrategi, som løper ut 2018. Der er det fremmet løsninger for å oppnå de bibliotekpolitiske målene om fremtidsrettede folkebibliotek og hvordan staten kan bidra til dette. Denne målrettede satsingen har ført til at vi nå ser et rekordstort besøk (24 millioner) og en mer enn tredobling av antallet arrangementer i folkebibliotekene (47 000).

Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018 gir en oversikt over statens ansvar og oppgaver til støtte for kommunenes utviklingsarbeid. Målet var å gjøre strategiske prioriteringer for å styrke statens innsats og følge opp lovendringen som trådte i kraft i 2014. Denne lovendringen tydeliggjorde blant annet folkebibliotekenes samfunnsoppdrag som arena for læring og kulturopplevelser. Noen viktige grep var å gi Nasjonalbiblioteket et større ansvar for fellestjenester for folkebibliotekene, legge til rette for bedre tilgang til digitalt innhold og strategisk bruk av prosjekt- og utviklingsmidler for å gi et løft til bibliotekenes funksjon som møteplass og kulturarena.

Tiltakene i strategien er nær ved gjennomført, da strategiperioden avsluttes ved årsskiftet.

Den nye bibliotekstrategien skal bygge på de grepene som ble tatt i strategien for 2015-2018, og samtidig løfte blant annet flere av de temaene som representantene peker på. Alle de tre forvaltningsnivåene har ansvar og oppgaver knyttet til utvikling av bibliotekene og oppgavefordelingen som er stadfestet i strategien vil ligge til grunn for videre utviklingsarbeid. Det er et potensiale for et styrket samarbeid mellom skolebibliotek og folkebibliotek. Dette er fremhevet i Jeløyerklæringen og vil være tema i ny bibliotekstrategi.

2. Det er kommunene som har ansvaret for å finansiere driften av folkebibliotekene og gjøre prioriteringer med hensyn til å utvikle gode bibliotektenester tilpasset behovene i lokalsamfunnet. Jeg mener at øremerking av tilskudd til en kommunal sektor strider mot prinsippene om det lokale selvstyret, der oppgaver og beslutninger skal ligge så nær dem det gjelder som mulig. Sett i sammenheng med regjeringens framlegg til kommunereform, jf. Prop. 96 S (2016-2017), mener jeg at øremerking av midler til kommunenes bibliotekdrift er et steg i feil retning. I stedet vil jeg i ny nasjonal strategi for folkebibliotekutvikling legge en plan for hvordan staten best kan bidra til en god utvikling av folkebibliotekene, og inspirere til kommunenes egen satsing.
3. Flere tiltak i gjeldende bibliotekstrategi har gjort at det er stadig mer digitalt materiale tilgjengelig i folkebibliotekene, både ved at Nasjonalbiblioteket har fått på plass en anbefalt modell for bibliotekenes kjøp og utlån av digitale bøker, samt økt tilgang til digitalt materiale fra Nasjonalbibliotekets samlinger og gjennom Norsk filminstituttets innkjøpsordning. Representantene peker på Helsebiblioteket.no som en modell som kan brukes som mal for å etablere en ordning med nasjonalt digitalt mediebudsjett og nasjonale lisenser. Jeg er enig i at Helsebiblioteket.no leverer imponerende tjenester og har utviklet en god måte å gi tilgang til digitalt materiale innenfor en sektor. Ulike aktører har slått seg sammen under ledelse av Helsedirektoratet om kjøp av digitale ressurser for helsesektoren. Jeg er enig i at økt samordning av innkjøp på flere områder er en god idé, men en felles nasjonal innkjøpsordning for elektroniske tidsskrift og databaser for alle typer bibliotek vil ikke være ressurseffektivt, da det vil være svært kostbart og gi liten effekt. I forbindelse med ny nasjonal bibliotekstrategi vil det vurderes å gjennomføre regionale eller sektorvise prosjekter med innkjøp av elektroniske ressurser som kan benyttes på ulike bibliotek. Dette vil gi verdifull erfaring for på litt sikt å finne bedre løsninger for å gi befolkningen tilgang til digitalt materiale.
4. Norske universiteter og høyskoler har, i henhold til universitet- og høyskoleloven § 1-5, akademisk frihet i faglige spørsmål og med tanke på å utforme læreinnholdet i undervisningen. Min oppfatning er at bibliotekarutdanningene på OsloMet og Universitetet i Tromsø utvikles i takt med behovene i sektoren. I tillegg har fylkesbibliotekene en sentral rolle med hensyn til kompetanseutvikling, der de tilbyr kurs og videreutdanning til alle bibliotekansatte. Nasjonalbiblioteket støtter fylkesinitierte tiltak for kompetanseheving.
5. Mange steder i landet er det satset stort på nye biblioteklokaler og moderne bibliotektenester. Ett av tiltakene i gjeldende bibliotekstrategi er å bruke en andel av utviklingsmidlene på å oppruste og tilpasse eksisterende lokaler, slik at de er bedre egnet som møteplass og kulturarena. Dette løftet for bibliotekene er allerede gjennomført og denne funksjonen er styrket i landets biblioteker. Stadig flere

kommuner satses på meråpne bibliotek, det vil si ubetjente bibliotek utenfor betjent åpningstid. I bibliotekstatistikken for 2017 er det angitt at nær 100 bibliotek har ubetjent åpningstid.

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg forvaltes av fylkeskommunene. Disse midlene skal bidra til egnede lokaler for ulik kulturell virksomhet i lokalsamfunn eller i regionene og kan blant annet gis til bibliotek. Ut over dette er det kommunen selv som har ansvar for å etablere og drifte folkebibliotekene, slik at dette inngår i kommunens prioriteringer og planer. Det er, etter min mening, ikke hensiktsmessig at dette inngår i vurderingene i forbindelse med en ny nasjonal bibliotekstrategi.

6. Lov av 20. desember 1985 nr. 108 om folkebibliotek § 4 pålegger alle kommuner å ha et folkebibliotek. I lovens forarbeider er pålegget utdypet med at det er viktig at loven reflekterer at bibliotek tjenester er et kommunalt ansvar, der den enkelte kommune må stå fritt til å organisere sine bibliotek tjenester på den måten den selv finner mest hensiktsmessig. I forarbeidene presiseres videre at kommunen ikke kan organisere seg bort fra at det er et kommunalt ansvar å sørge for at kommunenes innbyggere får et godt bibliotektilbud, som oppfyller de grunnleggende krav som oppstilles i loven. Statistikken viser at selv om det har blitt færre bibliotekfilialer i landet, har det ikke vært noen betydelig nedgang i ressursene brukt på bibliotek eller antall ansatte. I arbeidet med ny nasjonal bibliotekstrategi kan det vurderes forsøksordninger i sammenslåtte kommuner for å sikre at denne intensjonen i bibliotekloven blir ivaretatt.
7. Lesing og samtaler rundt bøker har stor verdi for barns språkutvikling. Bibliotek er viktige for elevenes tilgang til et mangfold av bøker, utvikling av leseglede og utvikling av reflektert forhold til kilder og mediebruk. Opplæringsloven har i dag et tydelig krav om at bibliotekene skal kunne brukes aktivt i opplæringen. Biblioteket skal være særskilt tilrettelagt for skolen, jf. forskrift til opplæringsloven § 21-1. Vi mener at dagens lov sikrer elevene tilgang til skolebibliotek eller andre bibliotek som en viktig ressurs i opplæringen. Det lokale selvstyret har ansvaret for å finne gode løsninger for elever og andre innbyggere i kommunen. I et langstrakt og mangfoldig land vil disse løsningene variere. En ytterligere innstramming av lovkravet vil kunne hindre gode lokale løsninger som kommunene i dag kommer frem til.

Av svarene på *Spørsmål til Skole-Norge 2018* som ble utført av NIFU på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, svarer ni av ti skoleledere, både fra grunnskolen og videregående skoler, at de har skolebibliotek. Andelen skoler med skolebibliotek er noe høyere på barneskoler enn på ungdomsskoler, og store skoler tenderer i noe større grad å ha skolebibliotek enn små skoler. Mangel på plass trekkes frem som den viktigste årsaken til ikke å ha skolebibliotek. Samarbeid med folkebibliotek er mer utbredt blant grunnskoler enn videregående.

Regjeringen økte tilskuddsordningen for lesestimuleringstiltak for barn og unge i statsbudsjettet for 2018. I forbindelse med behandlingen av budsjettet fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak: "*Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning med*

kompetansetilskudd for å stimulere til ansettelse av flere skolebibliotekarer, etter modell fra Sverige".

Kunnskapsdepartementet har sett tilskuddsordningen og anmodningsvedtaket i sammenheng og har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utforme kriterier og lyse ut midler kommunene kan søke om. Midlene skal gå til personalressurser eller utvikling av kompetanse for å legge til rette for lesestimulering i regi av skolebibliotekene og folkebibliotekene der disse benyttes som skolebibliotek. At midlene i tilskuddsordningen som er innrettet mot skolebibliotek, skal gå til personalressurser eller utvikling av kompetanse, gjenspeiler regjeringens vektlegging av kompetanse hos alle som arbeider i og i samarbeid med skolen.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 21 (2016–2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen ble det fremmet et forslag om at det skal legges fram en melding for Stortinget om biblioteksektoren, og inkludere skolebibliotekenes og universitetsbibliotekenes rolle i utdanningene. Dette forslaget fikk ikke flertall i Stortinget.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Trine Skei Grande". The signature is stylized and written over a large, sweeping blue line that starts from the left margin and extends across the page.

Trine Skei Grande

